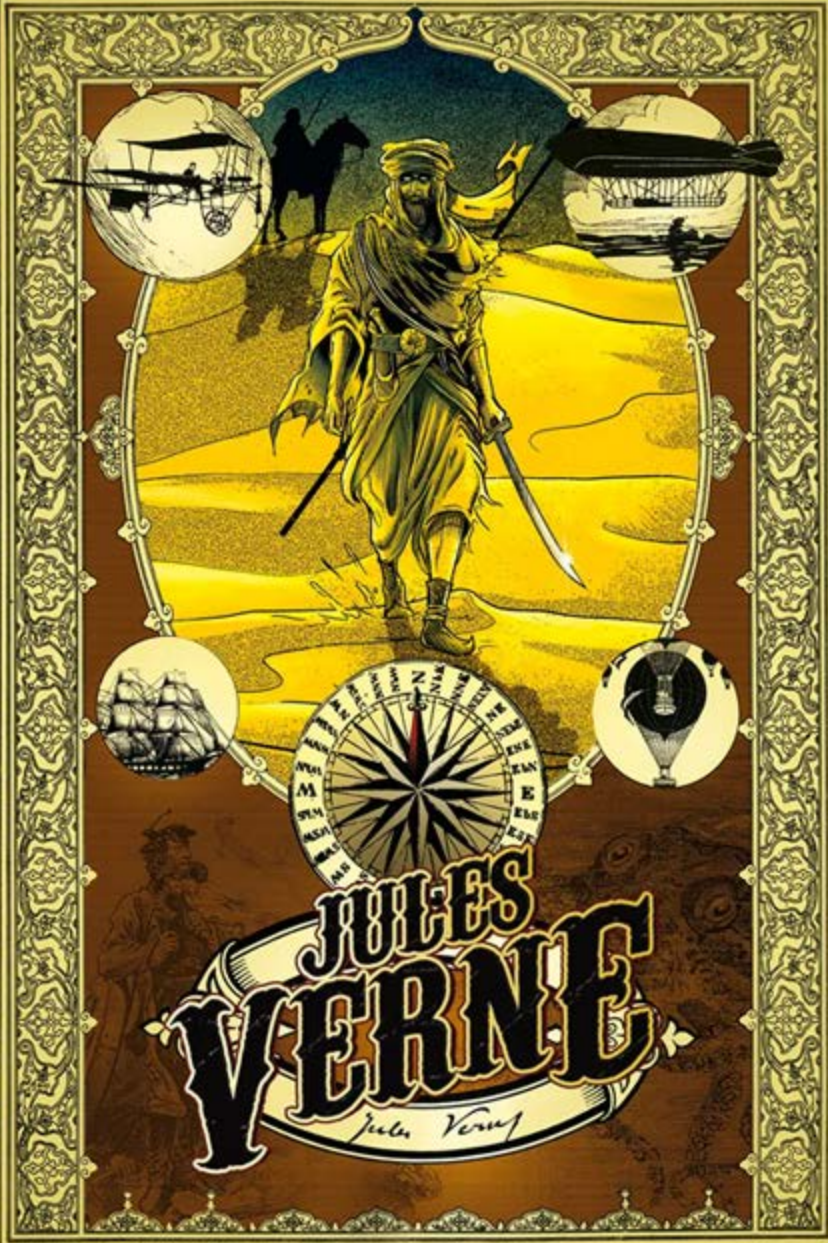

ZATOPENÁ SAHARA

Jules Verne

ZATOPENÁ SAHARA

PODIVUHODNÁ PUTOVÁNÍ
SVAZEK 54

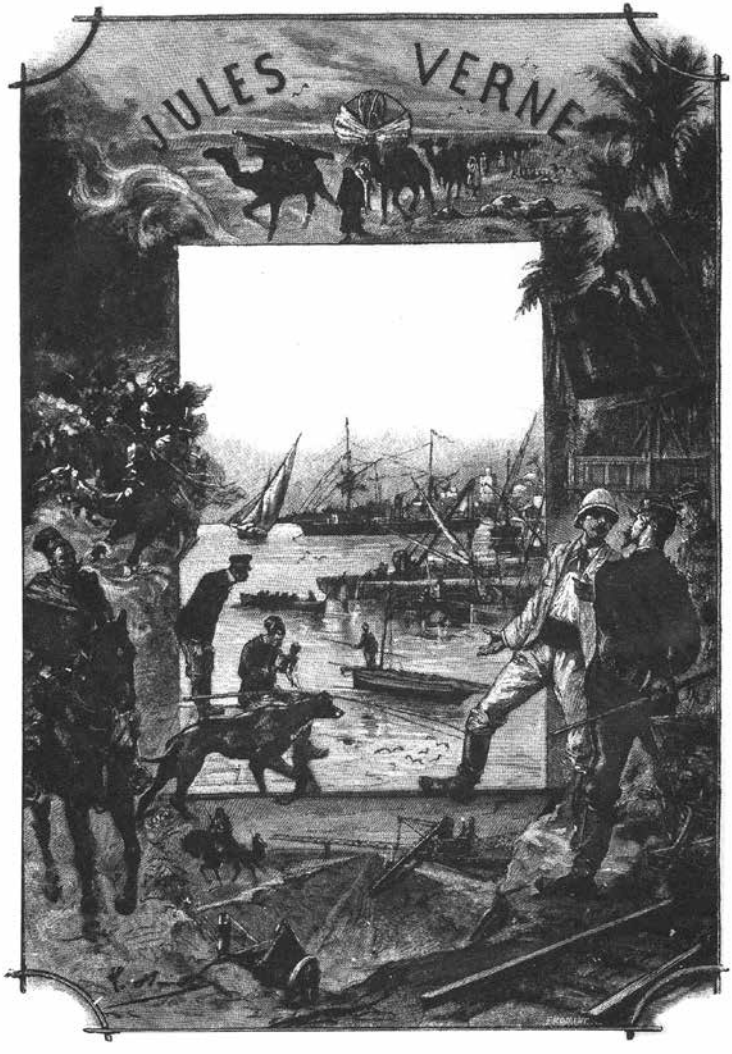
JULES VERNE

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.

Překlad: Lubomír Petr
Ilustrace: Léon Benett
Obálka © Jiří Miňovský – ARBE, 2025
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5761-9 (pdf)

Jules Verne

ZATOPENÁ SAHARA

Obsah

I. Kapitola	Zatopená Sahara	5
II. Kapitola	Hadžar	19
III. Kapitola	Útěk	30
IV. Kapitola	Saharské moře	44
V. Kapitola	Karavana	57
VI. Kapitola	Z Gábesu do Tozeuru	70
VII. Kapitola	Tozeur a Nefta	82
VIII. Kapitola	Chott Rharsa	96
IX. Kapitola	Druhý průplav	110
X. Kapitola	Na 347. kilometru	123
XI. Kapitola	Dvanáctihodinová vyjížďka	134
XII. Kapitola	Co se událo	149
XIII. Kapitola	Oáza Zenfig	161
XIV. Kapitola	V zajetí	174
XV. Kapitola	Na útěku	188
XVI. Kapitola	Tell	198
XVII. Kapitola	Konec	207

I. KAPITOLA

Zatopená Sahara

„Nuže, co víš?“

„Mluvili tam o lodi, která vezme a odveze Hadžara?…“

„Ano… do Tunisu, kde bude souzen…“

„A odsouzen?“

„Odsouzen.“

„Alláh to nedopustí, Sohare!… Ne, nedopustí to!“

„Tiše…“ odpověděl Sohar vzrušeně; zdálo se mu, že slyší něčí kroky po písku.

Schýlen se plazil ke vchodu opuštěné marabutovy hrobky*, kde probíhal uvedený hovor. Byl ještě den, ale slunce bylo již blízko západu za písečné duny, které vroubí břeh Malé Syrty.

Začátkem března se na třicátém čtvrtém stupni severní polokoule nestmívá dlouho. Zářící sluneční koule se nepřibližuje k obzoru v kosé linii; spíš se zdá, že padá kolmo dolů jako těleso podléhající zákonu přitažlivosti.

*) Mohamedánského kněze; sama hrobka se jmenuje také marabut

Sohar se zastavil a pak udělal několik kroků za práh, spálený žhavými slunečními paprsky. Jeho zrak se chvíli rozhlížel po okolní pláni.

Na severu se zelenaly vrcholky stromů oázy asi půldruhého kilometru vzdálené. Na jihu se táhly, kam oko dohlédlo, žlutavé břehy, ozdobené třásněmi pěny ve vlnobití přílivu. Na západě se na obzoru rýsovaly linie pískových přesypů a na východě se prostíralo širé moře, tvořící Gábeský záliv a omývající tuniský břeh tam, kde zahýbá k pobřeží Tripolis.

Západní větřík, který zchladil vzduch onoho dne, se k večeru utišil. Ne, nic to nebylo. Sohar, jemuž před chvílí připadalo, že slyší kroky v okolí této krychle starého bílého zdiva, stíněného starou palmou, se přesvědčil, že se mýlil. Neviděl nikoho ani ve směru k pobřeží, ani směrem k přesypům. Pro jistotu obešel i stavbu. Také tam nikdo nebyl, ani stopy v písku, kromě těch, které otiskl sám a jeho matka před vchodem do hrobky.

Sohar byl sotva minutu venku, když se na prahu objevila Džemma, znepokojená, že se syn nevrací.

Zahýbal právě kolem rohu stavby a zaháněl matčinu starost pohybem ruky.

Džemma, Afričanka z kmene Tuaregů, měla víc než šedesát roků, velká, silná, vzpřímená, energického držení těla. Z jejích modrých očí, jako z očí všech žen jejího rodu, šlehal pohled, v němž bylo stejně tolik ohně jako hrdosti. Okr, jímž měla zbarveny tváře a čelo, měnil její pleť do žlutava. Oblečena byla do tmavé látky, volným haikem z vlny, kterou tak hojně poskytují stáda kmene Hammamů, bydlícího v okolí chottů a sebkh* dolního Tunisu. Široká kápě jí zahalovala hlavu, jejíž husté vlasy začínaly šedivět.

---

*) *Chott, sebkha*, arabská slova; první znamená větší, druhé pak menší alžírská a tuniská jezera, jejichž vysušené dno je pokryto solí

... se na prahu objevila Džemma, znepokojená...

Džemma stála nehnutě, než se k ní syn přiblížil. Nepostřehl nic podezřelého v okolí, jehož ticho bylo rušeno jen naříkáním bou-habibi, džerických vrabců, z nichž několik párů poletovalo směrem k pískovým přesypům.

Džemma a Sohar se vrátili do hrobky a vyčkávali, až jim noc dovolí dostat se nepozorovaně do Gábesu.

„Loď vyplula z Gouletty?“ pokračovala matka v přerušeném hovoru.

„Ano, matko, dnes ráno obeplula mys Bon… Je to křižník *Chanzy*…

„Přijede dnes v noci?“

„Ano, ledaže by se zastavil ve Sfaxu. Ale pravděpodobnější je, že zakotví před Gábesem, kde tvůj syn, můj bratr, mu bude vydán…“

„Hadžare!… Hadžare!“ zašeptala stará Džemma, třesoucí se hněvem a bolestí, a zavzlykala:

„Můj synu… můj synu! Ti Roumi* mi ho zabijí a již ho nespatřím… a nebude zde, aby podněcoval Targui ke svaté válce. Ne… ne! To Alláh nedovolí!“

Pak Džemma, jako by tento záchvat bolesti vyčerpal její síly, klesla v koutě malého prostoru na kolena a ztichla.

Sohar vyšel opět na práh, opřel se o dveře a stál nehybně jako vytesaný z kamene, jako jedna ze soch, které zdobívají vchody marabutů. Žádný znepokojivý šum ho nerušil z nehybnosti. Stín přesypů se pomalu prodlužoval směrem k východu podle toho, jak se slunce přibližovalo k protilehlému obzoru. Na východ od Malé Syrty se na nebi ukázala první souhvězdí. Úzký srp luny, v počátku první čtvrti, sklouzával za vzdálené mlhy západu. Snášela se klidná noc, ale jistě tmavá, neboť závoj lehkých par již již zahaloval sotva kmitnuvší se hvězdy.

---

*) *Roumi*, křesťan, Evropan u mohamedánů

Krátce po sedmé hodině se Sohar vrátil ke své matce a řekl jí:

„Je čas…“

„Ano,“ odpověděla Džemma, „je načase, aby byl Hadžar vyrván z rukou Roumiů… Před východem slunce musí být vysvobozen z gábeského vězení… Zítra by již bylo pozdě…“

„Všechno je přichystané, matko,“ ujišťoval Sohar. „Naši přátelé nás očekávají… Gábeští připravili útěk z vězení, Džeridští mu poskytnou ochranný průvod, a než se rozední, všichni již budou daleko v poušti…“

„A já s nimi,“ dodala Džemma. „Neopustím svého syna.“

„A já s vámi,“ prohlásil Sohar. „Neopustím ani svého bratra, ani svou matku.“

Džemma povstala a přitiskla Sohara na srdce. Pak si upravila kápi haiku a vyšla ven.

Cestou do Gábesu šel Sohar několik kroků před matkou. Nevydali se po kraji břehu, na němž poslední příliv zanechal mořské rostliny, ale kráčeli těsně pod přesypy, aby nepozorovaně překonali cestu dlouhou dva a půl kilometru. Stromy oázy v rostoucím přítmí splývaly v již neurčitou skvrnu. Ze tmy nesvítilo jediné světélko. Z arabských domů, které jsou bez oken, proniká světlo jen z vnitřního dvora, a jakmile nastane noc, nezasvitne z nich ani nejmenší paprsek.

Nad mlhavými obrysy města se přece jen objevil světlý bod. Dost intenzivní paprsek vycházel z hořejší městské části, snad z minaretu mešity, snad z hradu, který stál nad městem.

Sohar věděl, odkud to je; ukázal prstem na světlo a řekl:

„Bordž…“

„A tam to je, Sohare?“

„Ano… tam ho uvěznili, matko.“

Stará žena se zastavila. Připadalo jí, že tento svit dorozumívá matku se synem. Nevycházel-li zrovna z kobky, v níž byl její syn vězněn, přicházel přece z tvrze, do které byl Hadžar

odvlečen. Od té doby, co hrozný vůdce Tuaregů padl do rukou francouzských vojáků, Džemma svého syna neviděla, a již ho nikdy nespatří, jestli tuto noc neunikne útěkem svému osudu, který mu chystal vojenský soud.

Tímto pomyšlením tak strnula, že Sohar na ni musel dvakrát zavolat: „Tak pojď, matko, pojď!“, než se dala na další pochod.

Cesta dosud vedla úpatím pískových dun, sahajících v oblouku při Gábeské oáze až k seskupení vesnic a domů, největšímu ze všech, která jsou roztroušena v přímoří Malé Syrty. Sohar zamířil k osadě, kterou vojáci nazývají Coquinville*. Je to skupina dřevěných chýší, téměř výhradně obývaná drobnými kramáři, kterým vděčí za své zcela odůvodněné pojmenování. Leží při pramenu ouedu**, který se hadovitě vine ve stínu palem celou oázou. Tam strmí bordž, později pojmenovaný Fort Neuf, z něhož měl Hadžar vyjít, aby byl převezen do vězení v Tunisu. A z toho bordžu chtěli jeho přátelé, kteří udělali všechny přípravy a opatření, pomoci mu této noci k útěku. Podnik byl poněkud ulehčen tím, že bordž byl tehdy pro některé velké stavby v kraji málem opuštěný. Do chystaného útěku čekali zasvěcení na Džemmu a jejího syna v jedné z coquinvillských chýší. Opatrnost, které bylo nejvíce třeba, kázala oběma, aby je v blízkosti vesnice nikdo nezahlédl.

S jakou úzkostí se dívali k moři! Srdce se jim svírala pomyšlením, že by křižník mohl přistát již večer a že by vězeň na něj mohl být dopravený dříve, než by mohl být útěk provedený. Pátravě se rozhlíželi, nespatří-li bílé světlo v zátoce Malé Syrty, neuslyší-li supění páry nebo sténavý zvuk sirén oznamujících, že loď spouští kotvy. Naštěstí se jejich obavy nenaplnily: na

*) Taškářské město

**) *Oued*, arabské slovo pro tekoucí vodu, zvlášť jméno dočasných saharských potoků

tuniských vodách se kmitala jen světla rybářských lodí a klidným večerem nezazněl hvízdot páry.

Nebylo ještě osm hodin, když Džemma a její syn dorazili ke břehu ouedu. Ještě deset minut a byli na místě smluvené schůzky.

V té chvíli muž, který byl schoulen za kaktusem u břehu potoka, vystoupil ze svého úkrytu a pronesl:

„Sohare!“

„Jsi to ty, Ahmete?“

„Ano… a kde je tvá matka?“

„Jde za mnou.“

„A my půjdeme za tebou,“ dodala Džemma.

„Máš nějaké zprávy?“ zeptal se Sohar.

„Nemám,“ odpověděl Ahmet.

„Naši přátelé se dostavili?“

„Čekají na vás.“

„Ve tvrzi nemá nikdo tušení?“

„Nikdo.“

„A Hadžar je připravený?“

„Ano.“

„Odkud to víš?“

„Od Harriga, který byl dnes ráno propuštěn na svobodu a nyní čeká s ostatními…“

„Pojďme,“ řekla stařena.

A všichni tři se pustili vzhůru podél potoka.

Tmavá silueta bordžu jim cestou zmizela za hustým listím. Gábeská oáza je opravdovým palmovým hájem.

Ahmet, který znal dobře cestu, kráčel jistým krokem. Měli vlastně projít Džarou, ležící na obou březích ouedu. V tomto městečku, kdysi opevněném, které bylo postupně kartaginským, římským, byzantským a arabským, se koná hlavní gábeský trh. V tu hodinu ještě nebyli obyvatelé doma a Džemmě

a jejímu synovi by se sotva podařilo, aby prošli a nevzbudili pozornost. Ulice tuniských oáz nebyly ještě osvětleny elektrickým světlem, ani plynovým, a nebýt několika kaváren, tonuly by v naprosté tmě.

Přesto však obezřetný a velmi rozvážný Ahmet nepřestával Soharovi opakovat, že nemůže být dost opatrný. Nebylo vyloučeno, že vězňova matka mohla být v Gábesu poznána a její pouhá přítomnost by mohla znásobit pozornost stráže kolem tvrze. Ačkoliv byl útěk již dávno připravován, narážel na tolik nesnází, že velmi záleželo na tom, aby nebylo ve stráži vzbuzeno podezření. Proto Ahmet dal přednost cestám, které vedly do okolí bordžu.

Navíc byla střední část oázy tento večer neustále živá, protože se chýlila ke konci neděle. Tento poslední den v týdnu je v Africe svěcen ve všech městech majících posádku, zvlášť posádku francouzskou, stejně jako v Evropě.*

Vojáci dostávají volno, chodí do kaváren a vracejí se domů až pozdě v noci. Domácí obyvatelstvo se tomuto zvýšenému životu přizpůsobuje, zvlášť v obchodní čtvrti, hustě osídlené Italy a Židy. Ruch trvá do pozdních nočních hodin.

Bylo docela možné, že Džemma nebyla gábeským úřadům neznámá. Od těch dob, co byl její syn zajat, odvážila se nejednou do blízkosti tvrze. Opravdu se odvážila a dávala tím v sázku svobodu a snad i svůj život. Bylo známo, jaký měla na Hadžara vliv, vliv matky, u kmene Tuaregů tak silný, který emigrace vůbec nezmenšila. Žena, která svého syna vehnala do vzpoury, že by nebyla způsobilá vyvolat vzpouru novou, buď aby osvobodila zajatce, nebo ho pomstila, kdyby ho válečná rada odsoudila k smrti? Jistě se bylo třeba toho obávat, neboť by všechny kmeny na její zavolání povstaly a následovaly by ji

*) Mohamedáni jinak světí pátek

na svaté pole války. Dosud bylo po ní marně pátráno a marně procházely výpravy křížem krážem mezi solnými jezery a bažinami, aby se jí zmocnily. Chráněna obecnou úctou a oddaností, unikla Džemma dosud všem pokusům, aby po synovi byla chycena i matka…

Přesto nyní přišla do této oázy, kde ji ohrožovalo tolik nebezpečí. Chtěla se připojit k jeho přátelům, které příprava k útěku shromažďovala v Gábesu. Podaří-li se Hadžarovi zmást bdělost strážců, překoná-li zdi bordžu, jeho matka se s ním vrátí do marabutu a kilometr odtamtud, v největší houšti palmového háje, nalezne uprchlík připraveného koně pro svůj útěk. Pak by byl zase volný a kdoví, jaký nový pokus vzpoury proti francouzskému panství by se zrodil z této znovunabyté volnosti!

Z hloučku Francouzů a Arabů, kteří se potkávali, neměl nikdo tušení, že žena zahalená v haiku je Hadžarova matka. Ostatně Ahmet nezapomínal včas dávat znamení; tu se všichni tři skrčili do některého tmavého koutu, za chýší stojící o samotě, pod koruny stromů a nepokračovali v cestě, dokud se kolemjdoucí nevzdálili.

Nebyli již daleko od místa schůzky, když proti nim vyběhl Tuareg, který, jak se zdá, tu na ně čekal.

Ulice, nebo spíš cesta, která stoupala šikmo k bordžu, byla v té chvíli liduprázdná; po několika minutách stoupání se muselo zahnout do úzké boční uličky, kde byla chýše, cíl cesty Džemmy a jejích společníků.

Muž se zastavil těsně před Ahmetem a svá slova doprovázel pohybem ruky:

„Nechoď dál…“

„Co se stalo Horebe?…“ zeptal se Ahmet, když poznal jednoho z mužů svého kmene.

„Naši přátelé již v chýši nejsou?“

Stará matka se rovněž zastavila a zeptala se Horeba hlasem stejně plným znepokojení jako hněvu:

„Čenichají ti křesťanští psi něco?“

„Ne… Džemmo,“ odpověděl Horeb, „stráž bordžu nic neví…“

„Ale proč tedy nejsou naši přátelé v chýši?“ ujala se Džemma znovu slova.

„Protože tam vešli vojáci, kteří se chtěli napít, a my jsme zde nemohli ani na okamžik zůstat; byl s nimi totiž jízdní důstojník, který vás zná, Džemmo…“

„Ano,“ zašeptala žena. „Viděl mě tam v duaru (vesnici)… když můj syn padl do rukou jeho setníka… Ah, ten setník! Kdybych toho jednou…“

Jako řev zvěře se to ozvalo z prsou matky uvězněného Hadžara.

„Kde nyní najdeme své přátele?“ zeptal se Ahmet.

„Pojďte za mnou,“ odpověděl Horeb.

Postavil se do čela a pustil se malým palmovým hájem směrem ke tvrzi.

Háj, v této pozdní chvíli opuštěný, byl oživen jen ve dnech velkého trhu v Gábesu. Bylo pravděpodobné, že nepotkají nikoho v blízkosti bordžu, do něhož ostatně nebylo možné proniknout. Z toho, že posádka měla své nedělní volno, se nedalo vycházet, že by strážní služba nebyla vykonávána. Bylo třeba největší ostražitosti, pokud byl odbojný Hadžar vězněm pevnosti a dokud nebyl odveden na křižník, aby byl postaven před válečný soud.

Malý hlouček tedy kráčel pod záštitou stromů a došel k pokraji palmového lesíku.

Na tom místě se k sobě kupilo asi dvacet chýší, z jejichž úzkých oken pronikalo několik světel. Byli nanejvýš na dostřel od nového místa schůzky.

Horeb právě vstoupil do křivolaké uličky, když ho lomoz kroků a hlasů přiměl, aby se zastavil. Asi dvanáct vojáků-spahiů* přicházelo z opačné strany, zpívali a křičeli; patrně trochu dlouho hodovali v některé z nedalekých krčem.

Ahmet uznal za vhodné vyhnout se setkání s nimi, a ustoupil proto s Džemmou, Soharem a Horebem do tmavého pozadí nedaleko francouzsko-arabské školy.

Byla tam studna, nad jejímž otvorem se zvedalo dřevěné roubení s hřídelí a vědrem na řetězu, který byl na hřídeli navinutý.

V okamžiku zmizeli všichni čtyři za studní, jejíž vysoký srub jim poskytoval znamenitý úkryt.

Vojáci se přiblížili, zastavili se a jeden z nich vykřikl:

„Hrome… to mám žízeň!“

„Tak se napij!… Vždyť je zde studna,“ odpověděl mu poddůstojník Nikol.

„Vodou se mám zalít… marchefe**?“ rozkřikl se desátník Pistache.

„Vzývej Mohameda, snad ti promění vodu ve víno…“

„Ach, kdyby to tak bylo…“

„To by ses hned stal mohamedánem, že?“

„Ba ne, marchefe… to přece ne; ostatně zakazuje-li Alláh svým věřícím víno, bude se mu sotva chtít udělat tento zázrak nevěřícím.“

„Jsi odjakživa moudrá hlava, Pistache,“ odpověděl mu poddůstojník a dodal: „Ale teď rychle na naše stanoviště.“

Právě však, když se vojáci chystali vykročit, poddůstojník se zastavil.

Dva muži šli ulicí a poddůstojník v nich poznal setníka a poručíka svého pluku.

*) Arabští jezdci

**) *Marchef*, zkrácenina z maréchal de logis = poddůstojník u jízdy

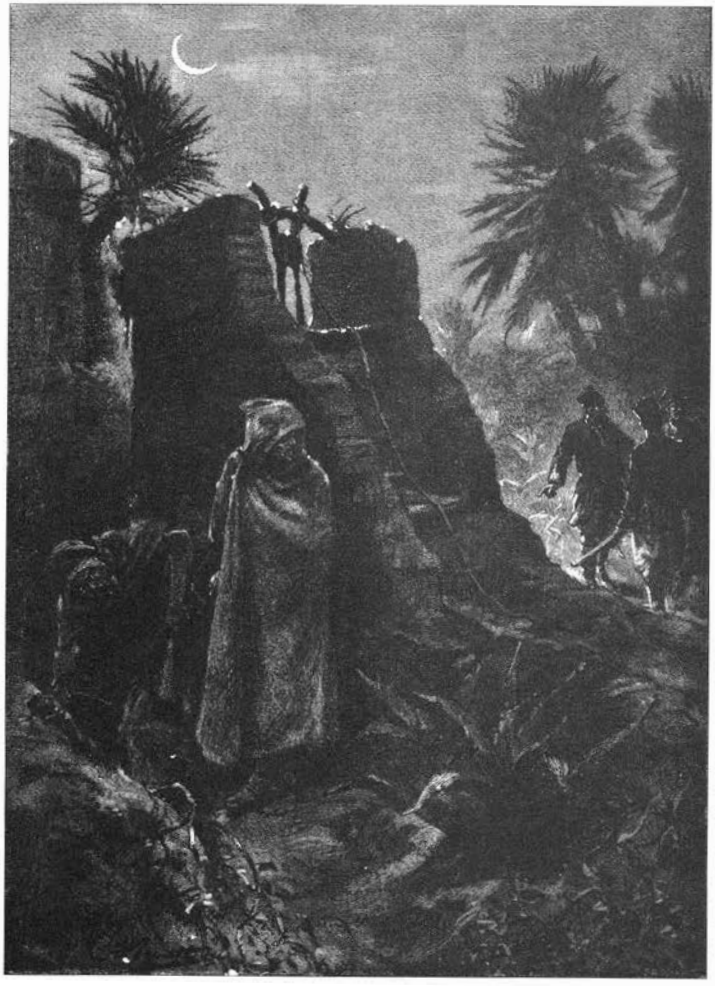

V okamžiku zmizeli všichni za studní…

„Stůjte!“ zavelel svým lidem, kteří na pozdrav zvedali ruku k svým chechiám*.

„Oho, to je náš statný Nikol!“ zvolal setník.

„Setník Hardigan?“ odpověděl poddůstojník hlasem, který prozrazoval překvapení.

„Ano!…“

„Přicházím rovnou z Tunisu,“ dodal poručík Villette.

„Vyrazíme brzy na novou výpravu, které se zúčastníte i vy, Nikole.“

„K službám, pane setníku,“ odpověděl poddůstojník, „jsem připraven vás následovat, kamkoliv půjdete…“

„Dobře, dobře!“ pravil setník Hardigan.

„A jak se daří tvému starému příteli?“

„Výborně… je dosud na všech čtyřech; dbám, aby nezrezavěl…“

„To je dobře, Nikole!… A co Coupe-à-Coeur?… Pořád dobrý přítel starého bracha?“

„Pořád, pane setníku, někdy mi připadá, že jsou dvojčata.“

„To by nebylo zlé… pes a kůň,“ smál se důstojník. „Buďte bez starosti, Nikole, neodloučíme je, až potáhneme.“

„To by nepřežili, pane setníku.“

V té chvíli zazněla od moře silná rána.

„Co je to?“ zeptal se poručík Villette.

„Nejspíš dělová rána z křižníku, který kotví v přístavu…“

„… a který pluje pro toho lotra Hadžara…“ dodal poddůstojník. „To byl slavný lov, který jste tehdy podnikl, pane setníku…“

„Řekni lépe, který jsme provedli spolu,“ opravil Nikola setník Hardigan.

„Ano… a starý brach… Coupe-à-Coeur také,“ dodal marchef.

---

*) *Chechia*, čepice, kterou nosí spahiové; je ze silné soukenné látky, ozdobené žaludovým třapcem

Pak se oba důstojníci zase vydali svým směrem, vzhůru k tvrzi, zatímco Nikol a jeho četa se pustili k dolním gábeským čtvrtím.

II. KAPITOLA

Hadžar

Tuaregové jsou berberská čeleď žijící v Ixhamu, zemi mezi Touatem, velikou saharskou oázou ležící pět set kilometrů jihovýchodně od Maroka, Timbuktem na jihu, Nigerem na západě a Fezzanem na východě. Ale v době, kdy se seběhla tato historie, byli nuceni ustoupit do východnějších saharských končin. Četné kmeny, zčásti usedlé, zčásti kočovné, se tehdy stýkaly uprostřed rozlehlých a písčitých rovin, arabsky se nazývajících „outta“, v končinách, kde alžírská poušť hraničí s pouští tuniskou.

Když bylo před lety upuštěno od přípravných prací v Aredském kraji na vnitrozemském moři, prostírajícím se na západ od Gábesu, jak je projektoval setník Roudaire, sídelní generál a tuniský bei vyzvali četné Tuaregy, aby se usadili v oáze kolem chottů (solných bažin). Očekávalo se od nich, že se pro své válečné dovednosti stanou četníky pouště. Tato naděje však selhala; naopak, kdyby opět došlo k provádění prací na projektu saharského moře, všechny kmeny by se rozhodně postavily proti zatopení solných bažin.

Kromě toho, byl-li Tuareg, alespoň navenek, vůdcem a ochráncem karavan, byla pověst tohoto plenitele a lupiče

od narození příliš pochybná, aby ho nezbavovala veškeré důvěry.

Když už před mnoha lety major Paing táhl těmito nebezpečnými končinami černé země, nebyl snad ve vážném nebezpečí masakrování těmito hroznými domorodci? A roku 1881 za expedice, která vyšla z Ouargly a byla vedena komandantem Flattersem, nezahynul snad statečný důstojník se svými druhy v Bir-el-Gharamě? Alžírské a tuniské vojenské úřady musely být stále připraveny k obraně a odrážení těchto velmi početných kmenů.

Mezi těmito kmeny byl právem pokládán kmen Ahaggarů za nejbojovnější. Jejich náčelníci se vždy účastnili ve všech místních vzpourách, které tolik ztěžují udržení francouzského vlivu na dlouhých hranicích v poušti. Alžírský guvernér a tuniský sídelní generál museli mít zvláště končiny solných jezer a bažin stále na mušce.

Je samozřejmý rovněž veliký význam projektu, který tvoří hlavní téma tohoto vyprávění, projektu vytvoření vnitrozemského moře. Z tohoto projektu však hrozila škoda zvláště kmenům Tuaregů, jednak proto, že je zbavoval největší části jejich výdělku, plynoucího z doprovázení karavan, a jednak proto, že usnadňoval potlačování vzpour a přepadení, kterým tolik lidí padlo za oběť.

Hadžarova rodina byla z tohoto kmene Ahaggarů a byla počítána za jednu z nejvýznamnějších. Nelítostný, podnikavý a odvážný Džemmin syn byl vždycky označován jako jeden z nejobávanějších vůdců celého kraje, který se prostírá na jihu Auréských hor. V posledních letech provedl řadu útoků na karavany nebo na jednotlivé vojenské oddíly a jeho pověst rostla mezi kmeny, které byly pomalu zatlačovány k východní straně Sahary, nesmírné oblasti této části africké pevniny prosté vegetace. Rychlost jeho pohybů byla opravdu zarážející, a ačkoliv